

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра основ архітектурного проектування,
конструювання та графіки

03-07-72М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до вивчення курсу з навчальної дисципліни

«Рисунок, живопис, скульптура»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою

«Архітектура та містобудування» спеціальності 191

«Архітектура та містобудування» денної форми навчання
Частина 1.

**Рисунок. Геометричні тіла в основі зображення
об'ємної форми. Натюрморт з геометричних предметів**

Рекомендовано
науково-методичною радою з
якості ННІБА
Протокол № Звід 03.11.2020 р.

Рівне – 2020

Методичні вказівки до вивчення курсу з навчальної дисципліни «Рисунок, живопис, скульптура» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання
Частина 1. Геометричні тіла в основі зображення об'ємної форми. Натюрморт з геометричних предметів [Електронне видання] / Гуменюк І. С., Подолець П. М., Жилка І. С., Руднев С. М. – Рівне : НУВГП, 2020.– 17 с.

Укладачі: Гуменюк І. С., ст. викл. кафебри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки; Подолець П. М., доцент кафебри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки; Жилка І. С., ст. викладач кафебри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки; Руднев С. М., ст. викладач кафебри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки.

Відповідальний за випуск – Ромашко В. М., д.т.н., проф., зав. кафебри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки.

Керівник групи забезпечення спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» д.арх., проф. Михайлишин О. Л.

© Гуменюк І. С., Подолець П. М.,
Жилка І. С., Руднев С. М., 2020
© НУВГП, 2020

Зміст

1.	Передмова	4
2.	Мета, предмет та місце дисципліни	5
3.	Зміст курсу	7
4.	Перелік тем практичних занять	8
5.	Завдання для самостійної роботи студентів	9
6.	Методичні рекомендації побудови рисунку	9
7.	Контрольні заходи і засоби діагностики	10
8.	Критерії та шкала оцінювань знань студентів	11
	Рекомендована література	12
9.	Графічні додатки	15

1. ПЕРЕДМОВА

Однією із провідних дисциплін професійної підготовки архітектора є «Рисунок, живопис, скульптура». Першорядне значення у проектній діяльності рисунок, живопис, скульптура є засобом архітектурного формотворення на всіх етапах роботи. Графічні прийоми, зображувальні засоби є складовою частиною архітектурної творчості, процесом зародження ідеї, образу. Тому курс рисунок, живопис, скульптура займає визначну роль у системі архітектурної освіти не тільки як базова дисципліна для формування загальних образотворчих здібностей, а й як важливий чинник творчого становлення особистості студента. У архітектурній освіті система викладання рисунку, живопису, скульптури пов'язана із специфікою творчого методу діяльності архітектора. Вона зорієнтована на розвиток просторового аналітичного мислення, тому важливим є конструктивно-аналітичний рисунок, який розглядається як складова частина реалістичного академічного рисунку. Задачею дисципліни рисунок, живопис, скульптура є навчання студентів-архітекторів принципів аналізу об'єкта зображення і способів графічного відображення цього у роботах. Основними вимогами до робіт є чіткість і конкретність зображення, відповідність поставленим завданням.

Програмою передбачається вивчення образотворчої сторони кольору, яка у сполученні з вправами з кольорознавства забезпечує вирішення завдання фахової підготовки архітектора-колориста. У процесі творчого проектування споруд житлового, громадського й виробничого призначення, при оздоблювальних роботах інтер'єрного та екстер'єрного характеру, наукових дослідженнях впливу навколишнього середовища на психічний стан, виробничу діяльність людини та її комфорт, архітектор зобов'язаний у своїй проектній роботі кваліфіковано використовувати засоби тематичної, стилістичної та колірної виразності при формуванні середовища, в якому мешкає людина. Практичний курс ставить за мету шляхом творчої практичної роботи студента набути специфічні знання з форми, пластики, світла, кольору, текстури та фактури матеріалу для подальшого творчого архітектурного проектування. Набуті

навички художньої свідомості та професійної діяльності мають суттєвий вплив на формування початкових імпульсів перетворення дійсності, в результаті яких місто постає як впорядкований, перетворений в логічно функціонуючу систему масив "другої природи". Так, розвитком мистецтва направляється формування ціннісних орієнтацій і смаків.

Те, що професія архітектора починається з малюнка – це загальновідомий постулат, який, на щастя, міцно тримається у суспільній свідомості сучасного людства. Зараз, за часів інформаційних технологій, комп'ютерне проектування займає все більше і більше місця в проектній діяльності практикуючих архітекторів, а також в навчальних програмах вузів. При цьому іноді складається враження, що традиційний архітектурний рисунок відходить на другий план, що він не так важливий для архітекторів, як це було раніше, що без нього можна обійтися в процесі архітектурної творчості. Однак, рисунок архітектора – це особлива графіка, особливі канони, особливі завдання. У малюнку архітектора метою є пізнання конструктивної природи об'єкта, в той час як мета, наприклад, художника полягає в створенні самобутнього художнього образу, створеного завдяки емоційному сприйняттю побаченого. Досвід останніх років показує, що без професійного конструктивного рисунка у архітектора виникають проблеми творчого характеру, бо під час розробки клаузури, ескізу у нього включається фактор уяви, і все, що може його зупинити – це власна фантазія.

2. Мета, предмет та місце дисципліни.

Метою дисципліни є: опираючись на уяву, об'ємно-просторовий досвід – створити практичний фундамент аналізування та виконання за допомогою художньої графіки, архітектонічної форми предмету. Це допомагає займатись формоутворенням та створювати архітектурно-художній образ, вдосконалювати архітектурно-художню графіку. Дисципліна сприяє здобуттю й напрацюванню знань і вмінь, необхідних для розробки проектів архітектурних та містобудівних об'єктів (за ОПП).

Предмет вивчення у дисципліні – методи графічного формоутворення архітектурних об'єктів; основи і методи зображення архітектурних об'єктів, архітектурно-художнє створення образу споруди (за ОПП). Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Завдання курсу:

- навчити студентів володіти засобами кольору, передавати на площині трьохвимірність об'єктів предметно-просторового середовища в залежності від освітлення, оточення, повітряної та колірної перспективи;
- сформувані вміння трансформувати зображені реальні об'єкти в двовимірні декоративні рішення;
- дати базові знання з основ кольорознавства;
- познайомити студентів з технікою та технологією акварелі, гуаші.

У зв'язку з специфікою навчання архітекторів та архітекторів-дизайнерів ставиться завдання курсу *рисунку*:

- навчити зображувати архітектурну та природню форму в просторі;
- знати теоретичні та практичні засади перспективної побудови об'ємної форми;
- вміти мислити об'ємно-просторовими формами шляхом аналізу та конструктивної побудови, використовувати лінію, тон, світлотінь;
- зображати архітектурні об'єкти (екстер'єр, інтер'єр, деталі та елементи архітектури) через зв'язок ортогонального та перспективного зображення;
- виконувати перспективне зображення архітектурного об'єкту на основі плану, фасаду та розрізів;
- використовувати рисунок як інструмент фіксації творчого задуму різними техніками та матеріалами;
- передавати форму з різних положень та в ракурсах;
- відображати форму по уяві;
- володіти понятійно-термінологічним апаратом засад образотворчої граматики;

- отримані знання, вміння і навички свідомо трансформувати у проектну діяльність архітектора, архітектора-дизайнера.

Завдання вивчення предмету „Скульптура”:

- на основі знань отриманих при вивченні малюнку та живопису, вміти створювати композиції в рельєфі, барельєфі, горельєфі, контррельєфі;
- вивчати закономірність скорочення об’ємів в рельєфній композиції на прикладі простих геометричних тіл;
- вміти побудувати рельєфну композицію з використанням архітектурного мотиву;
- оволодіти зображенням портрету в рельєфі, засвоєння основ пластичної анатомії;
- розвивати об’ємно-просторове бачення, відчуття мас та об’ємів, пропорцій, ритму, силуету, композиційної схеми при виконанні анімалістичної та фігурної пластики, гармонії її з постаментом, архітектурою та оточуючим середовищем;
- знати та вміло використовувати матеріали, які використовуються при виконанні скульптури: глина, пластилін, гіпс, дерево, камінь, метал, синтетичні матеріали;
- володіти скульптурною пластикою та використовувати її в синтезі з архітектурою та монументальним мистецтвом.

3. Зміст курсу

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Рисунок. Геометричні тіла в основі зображення об’ємної форми.

Тема 1. Натюрморт з геометричних предметів. Лінійно-конструктивний малюнок куба, циліндра, піраміди, кулі, тощо. Виконується на папері формату А2, олівцем.

Тема 2. Антична ваза. Лінійне рішення. Виконується на папері формату А2, олівцем.

Тема 3. Коринфська капітель. Тональне рішення. Виконується на папері формату А2, олівцем.

Змістовий модуль 2. Живопис. Колірні і тональні відношення в живописному зображенні натюрморту

Тема 4. Гризайль Натюрморт з предметів різних за тональністю. Виконується на папері формату А2 аквареллю, гуашшю, акрилом.

Тема 5. Натюрморт з предметів зближеними за кольорами. Виконується на папері формату А2 аквареллю, гуашшю, акрилом.

Тема 6. Натюрморт з контрастними за кольорами предметами. Виконується на папері формату А2 аквареллю, гуашшю, акрилом.

1 курс Семестр 2

Змістовий модуль 3. Рисунок. Голова людини-особливості конструктивної будови

Тема 7. Череп в двох поворотах. Лінійно-конструктивне вирішення з тоном. Виконується на папері формату А2, олівець.

Тема 8. Частина обличчя. Лінійно-конструктивне вирішення з тоном: ніс, вухо, око, губи. Виконується на папері формату А2, олівець.

Змістовий модуль 4. Живопис. Кольорова єдність та гармонія в живописному зображенні натюрморту.

Тема 9. Натюрморт з архітектурною деталлю і драпіровками. Тепла або холодна гама. Виконується на папері формату А2, акварель, гуаш, акрил.

Тема 10. Натюрморт в інтер'єрі. Виконується на папері формату А2, акварель, гуаш, папір.

4. Перелік тем практичних занять.

Змістовий модуль 1. Рисунок. Геометричні тіла в основі зображення об'ємної форми.

Тема 1. Натюрморт з геометричних предметів.

Тема 2. Антична ваза.

Тема 3. Коринфська капітель.

Змістовий модуль 2. Живопис. Колірні і тональні відношення в живописному зображенні натюрморту

Тема 4. Гризайль Натюрморт з предметів різних за тональністю.

Тема 5. Натюрморт з предметів зближеними за кольорами.

Тема 6. Натюрморт з контрастними за кольорами предметами.

Змістовий модуль 3. Рисунок. Голова людини-особливості конструктивної будови

Тема 7. Череп в двох поворотах.

Тема 8. Частина обличчя.

Змістовий модуль 4. Живопис. Кольорова єдність та гармонія в живописному зображенні натюрморту.

Тема 9. Натюрморт з архітектурною деталлю і драпіровками.

Тема 10. Натюрморт в інтер'єрі.

5.Завдання для самостійної роботи студентів.

- Студентам пропонується нарисувати натюрморт з геометричних гіпсових предметів (призма, піраміда, куля, конус,циліндр тощо) у побудованій композиції.
- Світлотіньовий рисунок натюрморту з кількох геометричних тіл (призма, піраміда, куля, конус,циліндр тощо).
- Закомпонувати натюрморт на форматі паперу.
- Передати олівцем пропорції, перспективи та конструкцію елементів натюрморту.
- Виявити об'єм засобами світлотіні (світло, напівтінь, власна тінь, рефлекс, падаюча тінь), застосування штриха за формою.
- Створити ілюзію простору на площині.

6. Методичні рекомендації побудови рисунку

Послідовність роботи над малюнком:

1-ий етап. В основу першого етапу має бути покладений найбільш вдалий задалегідь виконаний ескіз. Керуючись ескізом, спочатку знаходять загальний обрис натурної постанови. Визначивши місто визначення майбутнього зображення на аркуші паперу, переходять до пошуку місця для

кожного предмета і встановлення основних пропорційних відношень між ними. Перший етап рекомендується вести легкими лініями.

2-ий етап. Конструктивна побудова окремих предметів з одночасним уточненням пропорції і характеру форм. Особлива увага повинна бути приділена положенню кожного предмета в просторі з урахуванням перспективного скорочення поверхонь, що утворюють об'єм. З цією метою необхідно виконати «наскрізну» прорисовку основ предметів, що дозволить правильно визначити положення на горизонтальній площині одного предмета відносно іншого і тим самим розподілити їх за планом в глибину.

3-ій етап. Виявлення великою форми за допомогою світлотіні, встановлення основних тональних відношень як між предметами так і фоном.

4-ий етап. Ретельне опрацювання форми предмета з виявленням світлотіньових відтінків, матеріальних якостей всіх елементів. Проробляючи окремі предмети або деталі, не треба доводити їх до повної завершеності відразу, треба весь час вести порівняння їх як між собою так із натурою, стежачи за тональними відношеннями. Іншими словами, той хто малює не повинен забувати про малювання від цілого до частини і від частини до цілого.

5-ий етап. Встановлення цілісності зображення: узагальнення другорядних деталей і предметів на задньому плані, конкретизація предметів переднього плану.

7. Контрольні заходи і засоби діагностики

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу

використовуються такі методи оцінювання знань за 100-бальною шкалою:

- контрольна робота після вивчення змістового модуля 1;
- оцінка за графічну роботу;
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий контроль (залік).

Усі форми та методи контролю включені до 100-бальної шкали оцінювання.

8. Критерії та шкала оцінювання знань студентів

Основними (визначальними) критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Основи автоматизованого проектування будівель і споруд», є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати та оцінювати ефективність прийнятих проектних рішень;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні знання та положення під час розв'язання практичних завдань.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, за результати самостійної роботи студентів) приводяться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, окремі висновки, елементи оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання відбувається відповідно до наведених нижче таблиць.

Шкала оцінювання знань студентів денної форми навчання

а) при складанні заліку

Поточні контрольні роботи та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль I					ГР
59					41
T1	T2	T3	T4	T5	
6	18	16	14	5	

Оцінювання навчальних досягнень студентів **заочної форми навчання** відбувається на підставі виконаної і захищеної графічної роботи та виконання завдань за вищенаведеними таблицями.

Сума набраних балів та оцінка за 5-бальною шкалою оприлюднюються до початку екзаменаційної сесії у електронному журналі академічної групи. Конвертація 100-бальної шкали у 5-бальну здійснюється за нижче приведеною таблицею.

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Світова та українська культура : навч. посібник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В. Декоративно-

- прикладне мистецтво. Львів : Світ, 1992. 271 с., іл.
3. Барчай Е. Анатомія для художників. Будапешт-Корвина, 1982. 296 с. : іл.
 4. Беда Г. В. Живопись. М.: Искусство, 1971. 126 с., ил.
 5. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты: рисунок, живопись, композиция. М., 1981. 237 с.
 6. Бучинський С. Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва : навчально-методичний посібник. К. : Радянська школа, 1981. 120 с., іл.
 7. Велика ілюстрована енциклопедія мистецтв: пер. з англ. / авт. тексту М. Холлінгсворт. К. : Махаон-Україна, 2011. 512 с., іл.
 8. Волинська О. С. Художня освіта Галичини : навч. посібник. Івано-Франківськ видавництво ІФНТУНГ, 2011. 236 с., іл.
 9. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. М. : Искусство, 1968. 344 с., ил.
 10. Історія світової культури : навч. посібник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. В. Шинкаренко. К. : Либідь, 1994. 315 с.
 11. Левин С. Д. Беседы с юным художником / С. Д. Левин. М. : Советский художник, 1988. Вып. II. 320 с., ил.
 12. Ли Н. Г. Рисунок. Основы учебного академического рисунка : учебник. М. : Эксмо, 2014. 480 с., ил.
 13. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник / за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. Львів : Світ, 2005. 568 с., іл.
 14. Образотворче мистецтво: енциклопедичний ілюстрований словник-довідник / упоряд. А. Пасічний. К. : Факт, 2007. 680 с., іл.
 15. Осипов Д. М. Основы изобразительного искусства. М. : Советский художник, 1962. 96 с.
 16. Романенко Г. О., Шейко В. М. Еволюція художніх і літературних об'єднань України: історико-культурологічний вимір: монографія. К. : Інститут культурології Академії мистецтв України, 2008. 208 с.
 17. Ростовцев Н. Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе : учебник для студентов художественно-графических факультетов пед. ин-тов. М. :

Просвещение, 1980. 239 с., ил.

18. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: теоретико-методологічні основи комплексного навчання : навчальний посібник. Львів : Аверс, 2010. 496 с.

19. Українська культура: історія та сучасність : навч. посібник / за ред. С. О. Черепанової. Львів : Світ, 1994. 456 с., іл.

20. Яшухин А. П. Живопись: учебное пособие для учащихся пед. училищ по специальности № 2003 «Преподавание черчения, изобразительного искусства». М. : Просвещение, 1985. 288 с., ил.

Допоміжна

1. Методические указания к практическим занятиям по живописи (для студентов специальности – Архитектура) / Сост. В. П. Манохин. Харьков : ХИИГХ, 1991.

2. Психология процессов художественного творчества. Ленинград : Наука, 1980.

3. Пространство картины. Сборник статей. / Сост. Н. О. Тамручи. Москва : Советский художник, 1989.

4. Куликова И. С. Философия и искусство модернизма. Москва : Политическая литература, 1980.

5. Художественное творчество. АН СССР. Л. : Наука, 1982.

6. Живопись 20-30-х годов : альбом / Сост. А. М. Муратов. Санкт-Петербург: РСФСР, 1991.

7. Громов Е. С. Начала эстетических знаний. Москва : Советский художник, 1984.

8. Филиппев Ю. А. Что и как познает искусство. Москва : Наука, 1976.

9. Иконников А. В. Искусство, среда, время. Эстетическая организация городской среды. Москва : Советский художник, 1985.

10. Эстетические ценности предметно-пространственной среды (под ред. А. В. Иконникова). ВНИИТЭ. Москва : Стройиздат, 1990.

9. Графічні додатки

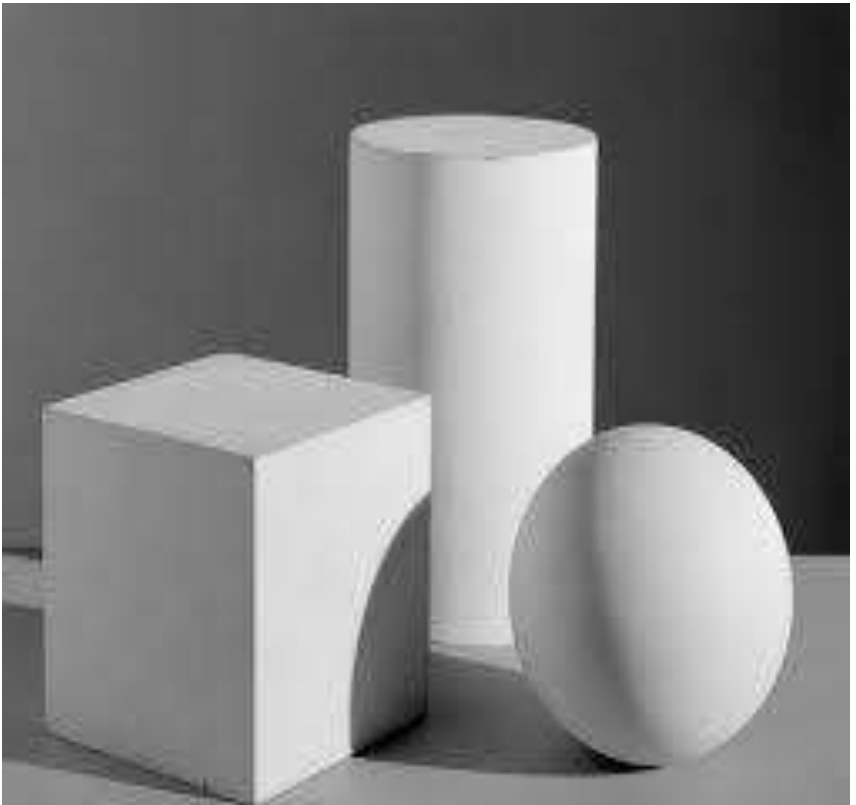


Рис. 9.1. Натюрморт з геометричних тіл

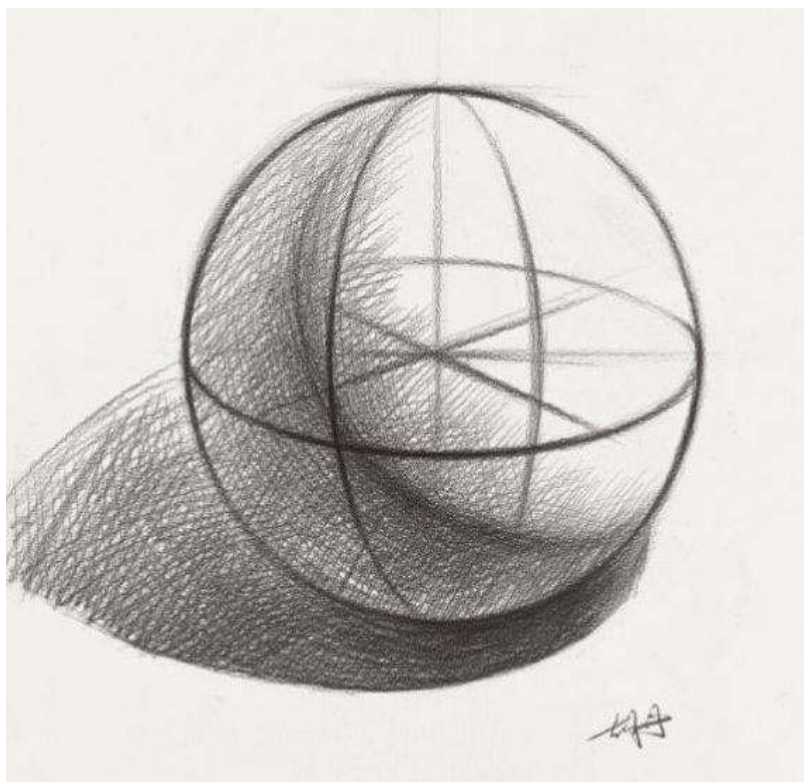


Рис. 9.2. Графічна побудова кулі з розміщенням світлотіні

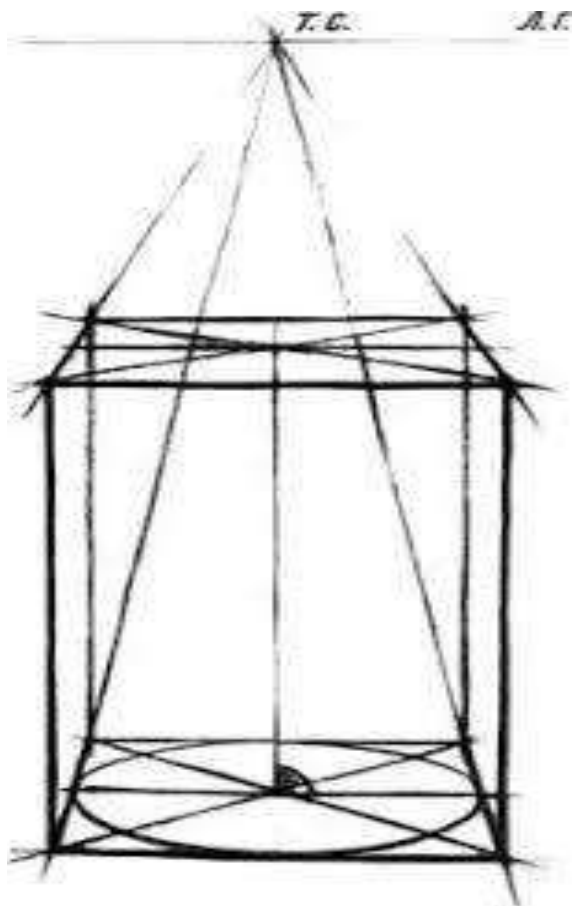


Рис. 9.3. Побудова циліндра в перспективі